

Vier dezelfde stemmen

De hoofdreden moet zijn: waarom zeg je dit soort zinnen; waarom maak je deze soort gedachtensprongen; waarom zeg je wat je zegt; naar wat ben je op zoek? Antwoord: om uit te drukken wat je zou willen uitdrukken, maar niet kunt uitdrukken. Het lukt je niet. Er is onredelijkheid. En hoe geef je die onredelijkheid bestaansrecht; hoe wordt die vanzelfsprekend: Rede is zonder schoonheid van de geest!

Hoe geef je die 'schoonheid', die onder anderen bestaat uit dat virtuoos combineren van de eigen en elkaars gedachten, hoe geef je die bestaansrecht, hoe wordt die vanzelfsprekend. Daarvoor moeten we onze redelijkheid verliezen en dat is de strijd die we moeten leveren, dat is waarom Walter de tekst 'stoned' vindt; dat is ook de manier van spelen die we toch nog toe gevonden hebben; ook gisteren met de 'Hügel', het lijkt erop alsof de verbeelding van de onredelijke redelijkheid vooral in de intensiteit van het spelen zit, in overgeven, in er helemaal in zitten, in jezelf, wat ook het geval is als je 'stoned' bent; zodat het er uit ziet, en misschien ben je het ook wel, alsof je in eigen lichaam bent (slotzin).

Redelijkheid kenmerkt zich door beheersing. Beheersing van de logica en de codes van wat gezegd wordt, en van dat wat er mee bedoeld wordt, van dat waarnaar het verwijst. Bijvoorbeeld de redelijke veronderstelling dat wat je zegt waar is. Dat wat je zegt hoeft niet waar te zijn, dat kan ook de beleving en verwoording van een fantasie zijn of kan zelfs iets zijn dat je gewoon maar zegt/: Ik hou van jullie, ik wil jullie drinken, ik wil baden in jullie gedachten. Dit is een zin die eerder/eenst gezegd is dan die gedacht (gecontroleerd) is. Gecontroleerd op zijn waarheidsgehalte of op dat wat ik er mee zou willen bereiken. Ik probeerde even in de taal te zitten met die zin, in plaats de taal te gebruiken om iets gedaan te krijgen. Ik probeerde en volgens mij is dat in KOPNAAD voortdurend aan de hand dat dat wat je wezenlijk ^{zegt} ~~is~~, dat het uitdrukking is van je complete wezen, van je complete gevoel; alsof de taal en het gevoel één zijn, één en dezelfde.

Toch doen we close-reading, dat lijkt tegenstrijdig, omdat we op zoek zijn naar betekenis en structuur, naar redelijkheid lijkt het wel. Dat lijkt tegenstrijdig maar dat is het niet, want het wezen heeft structuur; omdat ieders wezen anders is heeft ieder ook zijn of haar eigen logica, beelden, woordstructuur enz; Het wezen is in een voortdurend strijd met zichzelf en met de taal, waarmee hij zichzelf probeert te begrijpen, en ook de anderen, zijn omgeving, de wereld. Elk wezen doet dat op zijn/haar unieke manier, met zijn/haar hoogsteigenstrategie, aanpak, wapens, ontvluchtings/ontwikkelingsmechanismen, thema's, hangups, stereotiepien en idiosyncratien. Die strijd is echter hopeloos (als het gevecht heel lang geduurd heeft, Lenz). Het is vechten tegen de bierkaai. Die hopeloze en wanhopige strijd dat is wat we doen en verder moeten doen. Die strijd levert iedereen in zijn eigen leven, die is uniform, is tragisch want is net zo vergeefs als Oidipous en Hamlets vluchtpogingen om te ontsnappen (door redelijkheid) aan de hen opgelegde en/of zich

door henzelf opgelegde taken/doelen/verlangens (ach als ik maar in dat lichaam was, ik streelde het ter plekke dood). En die strijd om met zijn woorden en zijn lichaam één te zijn van de persoon waarover KOPNAAD vertelt, die in KOPNAAD ten tonele wordt gevoerd, die strijd moeten we proberen te tonen, die strijd dat het leven net zo'n mislukte onderneming lijkt als de poging van Jupiter in Godard's Hélas pour moi. Die titel lijkt een variatie op Eli ,Eli lama sabachtani, Heer, heb medelijken met mij. Die poging van Jupiter om menselijke liefde mee te maken.

Om een staat van buiten-redelijkheid te bereiken daarover en daarom gaat het in deze tekst: dat buiten(beyond)redelijkheid normaal is, dat wil zeggen 'waar' is, vanzelfsprekend is.

Gisteren met het Hügellied en vrijdag met Valeska en Lenz bereikten we die staat van intensiteit, waarin taal op zichzelf staat en niet verwijst naar iets dat bedoeld wordt; opdat het gezegde niet geïnterpreteerd hoeft te worden. Dat het gezegde niet geïnterpreteerd hoeft te worden, dat als noten in de muziek en passen in de dans is wat het is.

De betekenis van wat gezegd wordt ligt vooral ook in de manier waarop het gezegd wordt.

KOPNAAD toont de vergeefse strijd van die ene persoon met vier stemmen om met zijn lichaam één te zijn opdat de woorden en de betekenissen weer samen vallen. Dat milukt. Langzaam maar zeker levert die persoon zijn passies en obsessies in voor de afspraken dat dat wat je zegt verwijst naar iets anders dan de letterlijke betekenis van wat je zegt; Ook deze persoon leert spreken met ontsnappingsmogelijkheden, met woorden met dubbele of driedubbele betekenissen en uitleggen: 'dat heb ik niet bedoeld'5Je bent eerlijk als je liegt). Het gezegde is dan niet meer waar, niet ondeelbaar, niet voor slechts die ene, preciese interpretatie vatbaar. Het gezegde zal verwijzen; Hij zal in de straten van Turijn niet meer overgaan tot het kussen van het paard. Hij zal daarover nog slechts tegen vrienden schande spreken; en daarmee is de confrontatie, de direktheid ook, uit het gezegde gehaald, dat daarmee zo rekbaar als schuimrubber is geworden. Hij zal niet meer bij Valeska onder de rokken kruipen, want dat hoort niet; hij wil geen ruiter meer worden; hij kan met een gerust hart naar de woorden luisteren en hun betekenis niet meer ~~te~~ kunnen verdragen. Het masker is hem lief. Hij zal niet langer met lucht in lucht schrijven. En tussen hem en de verte zal een vlies zitten; En hij is wel verloren voor het ogenblik en voor de schoonheid van de geest en hij zal niet meer tussen de rotsen kunnen lopen als was hij een ander; en hij zal leren te nemen door afstand te doen van de directheid; en hij zal leren zich te vervelen omdat hij zoveel leegte om zich heen heeft gecreeerd nu de directe vulling (van wat gezegd wordt) en vervulling ervan voorbij is, omdat er afstand tussen nu en nu is gekomen er zit dat vlies tussen hem en de verte dat is de ander in hemzelf en de anderen). Het water is terug naar de bron gelopen en hij heeft zijn libellen (zijn fragiliteit) van wapens voorzien; zijnkwetsbare confronterende taal is geharnast geworden.

En dan nog dit: Al die thematische herhalingsen, die door dezelfde of andere instrumenten (lees stemmen) worden overgenomen, verhaspeld. Dat spel moeten we onder de knie krijgen. Dat samenspel, daar een modus voor vinden, dat heel goed luistert naar elkaar om een thema later over te nemen om dat wat je bij een andere stem gehoord hebt in je eigen thema's te verwerken; je eigen thema's ermee te verrijken. De thema's van anderen en eerdere van jezelf draag je voort, daar combineer je mee en met elkaar om nog maar enig houvast te hebben aan taal en aan elkaar nu je het niet meer aan jezelf hebt. De krankzinnigen, de buitengesloten worden joden en krijgen een ster op; De taal gaat als het ware met je aan de haal.

En dan al die teleurstellingen bijvoorbeeld na de geboorte en de vervlogen hoop van de liefde (die een fuik is); nadat ze door eindeloze tunnels van zuur geworden en van kotsvervulde nacht is gegaan en nu ze niet meer toekomt aan de jaargetijden aan de eenheid met de aarde en de hemel maar nog maae aan één ding: de teleurstelling (die wordt virtuoos door de vrouwen op ()); (58,5i en verder bezongen. De deling, dat het eene, de eenheid gedeeld is, gescheiden is, de deceptie daarover, de eenzaamheid daarvan, da arover gaat het in KOPNAAD. Er is geen europese zee (die ondeelbare eenheid) maar alleen een europese spleet, de scheidslijn tussen jou en de ander, tussen jou en jezelf, door het vele gebruik van betekenisloze, van de betekenis vervreemde, van leugenachtige (Liebe macht Diebe) woorden. Het is de taal ~~die~~ en de manier waarop die gebruikt wordt die ons van onszelf en van elkaar gescheiden houdt.

En precies over die angst voor de direktheid, die angst om in de spleet te vallen, de angst voor de ondeelbaarheid gaat het; over de spleet waarin je jezelf gemanoeuvreerd hebt gaat het; dat je je van jezelf vervreemd hebt gaat het; over de angst voor het leven gaat het; over levensangst. Nu we een niemand zijn geworden met een oog dat aan niemand ook niet aan jezelf toebehoort, maar van iemand anders die liever een ruiter was geworden, die een zoon van een koning zonder naam is, een koning die hij zelf was, maar die nu geen naam meer heeft en die erachter is gekomen nu het te laat is, nu er geen weg terug meer is.

Je zat bij een god (koning) op schoot toen hij je voor het eerst aanraakte, toen zij je voor het eerst aanraakte, maar je schrok en verborg je. En wat de ogen nu nog zien is een onzichtbare wand/ : kijk, dit scheidt ons van de ander, want hij kan het niet zien; immers, de hypochonder (de angstige) is snel geleerd, als de dood hem koeioneert ; om zich op die wijze te laten verworden tot/

ik weet niet
 waarom ik denk
 wat ik denk
 maar ik denk
 dat ik het
 daarom denk

Na een slaapeloze nacht, kwam dit eruit; een poging tot verheldering

jullie Jan Ritsema